

Павловська Тетяна – кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Поручинська Ірина – кандидат географічних наук, доцент кафедри економічної та соціальної географії Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Поручинський Володимир – кандидат географічних наук, доцент кафедри економічної та соціальної географії Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Сучасна демографічна ситуація у Волинській області

Висвітлено основні показники природного та механічного руху населення Волинської області станом на 01.01.2017 р. у розрізі адміністративних одиниць краю та в порівнянні з загальноукраїнськими даними. Проаналізовано просторовий розподіл населення області.

Ключові слова: густота населення, загальний коефіцієнт народжуваності, коефіцієнт природного приросту, загальний коефіцієнт смертності, міграційний рух, наявне населення, урбанізація, статеві-вікова структура населення.

Pavlovska T. S., Poruchynska I. V., Poruchynsky V. I. The Current Demographic Situation in the Volyn Region. The main indexes of natural and mechanical movement of the population of Volyn region on 01.01.2017 in the context of the administrative units of the region and in comparison with the all-Ukrainian data are highlighted. The spatial distribution of the population of the region is analyzed.

Key words: population density, general coefficient of fertility rate, coefficient of natural population growth, general coefficient of mortality rate, migration, available population, urbanization, sex-age structure of the population.

Волинська область належить до числа найменш заселених регіонів України. Станом на 01.01.2017 р. чисельність наявного населення Волинської області складала 1040954 осіб (2,4 % від загальноукраїнського населення). Найбільше мешканців у м. Луцьку (217 тис. осіб), м. Ковелі (69,3 тис. осіб), Камінь-Каширському (64,2 тис. осіб), Ківерцівському та Луцькому (по 63,9 тис. осіб) районах, найменше – у Шацькому районі (16,9 тис. осіб). Міського населення налічується 544,5 тис. осіб, сільського – 496,4 тис. осіб. За період з 1939 р. до 2017 р. рівень урбанізації області зріс із 16 % до 52,3 % (в Україні частка міських жителів нині становить 69,2 %). Левова частка (майже 70 %) міських жителів зосереджена у містах обласного підпорядкування (Луцьк – 217 тис., Ковель – 69,3 тис., Нововолинськ – 52,6 тис., Володимир-Волинський – 39,1 тис. осіб). Понад 70 % всього населення Волині сконцентровано в центральних і південних районах області (Луцький район з м. Луцьк, Іваничівський район з м. Нововолинськ, Ковельський район з м. Ковель, Володимир-Волинський район з м. Володимир-Волинський), тому щільність населення тут сягає 75,6 особи/км². Північна частина краю заселена значно менше (щільність населення – 22,2–36,3 особи/км²). Середня щільність населення в області – 51,7 особи/км², що майже в 1,5 раза менше, ніж у середньому по Україні [1; 3].

Вікова структура населення Волинської області характеризується переважанням осіб працездатного віку (майже 63 %). Населення, молодше

працездатного віку, становить 20 %, а населення, старше працездатного віку, перевищує 17 %. Середній вік населення регіону – 37,7 років (в Україні – 41,1) [1; 4].

У статевій структурі населення Волинської області жінки кількісно переважають над чоловіками (відповідно 52,8 % проти 47,2 %). Така ж ситуація на загальноукраїнському рівні (частка жінок 53,7 %). На 1000 чоловіків в області припадає 1120 жінок (в Україні на 1000 чоловіків припадає 1159 жінок). Найбільша перевага жінок простежується у м. Луцьку (1220), а найменша – у Любешівському районі (1011). При цьому в області дівчаток народжується менше, ніж хлопчиків (на 100 дівчат – 107 хлопчиків; це співвідношення таке ж і для України в цілому). Домінування чоловічого населення на Волині помітне лише у віковій групі 0–14 років; у вікових категоріях 15–64 та 65 і старші переважають жінки [1; 3]. Така зміна пропорцій між чоловічим та жіночим населенням зумовлена причинами соціального й економічного характеру, а також зростанням частки осіб пенсійного віку (серед яких домінують жінки через порівняно вищу смертність чоловічого населення у різних вікових категоріях) при зменшенні частки дітей (серед яких переважають чоловіки).

Як відомо, чисельність населення залежить від показників його природного приросту та механічного руху. Волинська область належить до тих регіонів України, які мають порівняно високу народжуваність. У 2016 р. загальний коефіцієнт народжуваності в області становив 12,5 особи/1000 жителів (в Україні – 10,3 ‰). Найбільша народжуваність традиційно характерна для північних районів – Камінь-Каширського, Ратнівського – відповідно 15,5 ‰ та 14,6 ‰, а також Ківерцівського (14,6 ‰). У більшості районів загальний коефіцієнт народжуваності складає 11–14 ‰. Найнижчі величини показника характерні для південного заходу і півдня області – м. Володимир-Волинський (9,1 ‰), м. Нововолинськ (9,5 ‰), Іваничівського (11,0 ‰) та Горохівського (10,7 ‰) районів. У сільській місцевості загальний коефіцієнт народжуваності на кілька проміле зазвичай вищий, ніж у міських поселеннях. Розподіл загального коефіцієнта смертності при цьому має подібну характеристику: в сільській місцевості його величини приблизно на 5 одиниць вищі, ніж у містах краю. У середньому по області рівень смертності становить 13 ‰ (для порівняння: в Україні – 14,7 ‰). Основними причинами смертності населення регіону (як і України в цілому) є хвороби систем кровообігу та новоутворення. Важливим показником, що відображає соціально-економічні умови життя, є коефіцієнт смертності немовлят. У 2016 р. у Волинській області він складав 7,0 дітей на 1000 живонароджених, що майже відповідає загальноукраїнському показнику (7,4 ‰). Основними причинами смертності немовлят є окремі стани, що виникають в перинатальному періоді, природжені вади розвитку, деформаційні та хромосомні аномалії [1; 3].

Тривалий час Волинь була одним з небагатьох регіонів України, де відбувався природний приріст населення. Така тенденція простежувалася у післявоєнний період і до середини 90-их рр. минулого століття. Упродовж 1995–2008 рр. показники смертності перевищували показники народжуваності. З 2009 р. до 2014 р. включно відбувався природний приріст населення. У 2015 і 2016 рр. ситуація змінилася на протилежну. На даний час природний приріст в області є від'ємним і становить -0,5 ‰ (в Україні цей показник складає -4,4 ‰). Найнижчий коефіцієнт природного приросту притаманний Турійському (-6,4 ‰) і Горохівському (-6,1 ‰) районам. Додатний природний приріст простежується в шести районах – Камінь-Каширському, Кверцівському, Луцькому, Любешівському, Маневицькому, Ратнівському та містах Луцьк і Ковель. У сільських поселеннях районів, порівняно з міськими, природне скорочення населення кількісно є більш вираженим явищем. Виняток становить лише Любешівський район: у смт Любешів природний приріст у 2016 р. складав -0,2 ‰, тоді як у сільській місцевості району він був додатним і становив 1,0 ‰. Крім Любешівського, додатний коефіцієнт природного приросту у сільській місцевості відмічається лише Камінь-Каширському, Луцькому і Ратнівському районах [1; 3].

Характерними рисами сучасних міграційних процесів у Волинській області є зменшення обсягів щоденних потоків трудової маятникової міграції, переорієнтація міграційних потоків із міських поселень у сільську місцевість, зростання обсягів міграцій за кордон на роботу та навчання. За інтенсивністю міграцій Волинь належить до числа областей України із наймобільнішим населенням [2; 4]. Станом на 01.01.2017 р. міграційний приріст у Волинській області мав від'ємне значення і становив -1255 осіб (в Україні 10620 осіб). Ці дані включають внутрішньорегіональні, міжрегіональні та міждержавні потоки міграції. З-поміж регіонів області додатний міграційний приріст був лише в Горохівському (4,1 ‰), Камінь-Каширському (0,9 ‰), Луцькому (1,7 ‰), Рожищенському (1,8 ‰), Любомльському (0,3 ‰), Маневицькому (0,2 ‰) районах. У 2016 р. найбільше осіб прибуло у м. Луцьк, Луцький і Горохівський райони. Найбільша кількість вибулих зареєстрована у м. Луцьк, Камінь-Каширському, Горохівському, Ківерцівському районах. У міжрегіональному міграційному обороті найінтенсивніший рух населення Волинської області із Рівненською, Львівською та Київською областями [4]. Щодо міждержавних міграцій, то у 2016 р. кількість прибулих (113 осіб) в область переважала кількість вибулих (85 осіб) [3]. Згідно з інформацією Головного управління статистики у Волинській області найбільше осіб прибуло із Росії (36) та Білорусі (26). Також є прибулі із Польщі (8 осіб), Туреччини (4), США (4), Німеччини (3), Єгипту (3), Нігерії (3) та інших країн. Із числа вибулих з області 30 осіб переїхало до США, 14 – в Ізраїль, 13 – в Росію, 9 – в Німеччину, 8 – в Білорусь, 6 – у Польщу, 4 – в Австрію, 1 – у Нідерланди.

Список використаних джерел: 1. Населення України за 2016 рік : демографічний щорічник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://database.ukrcensus.gov.ua> 2. Пугач С. О. Міграції населення Волинської області : суспільно-географічний аналіз : монографія / С. О. Пугач. – Луцьк : ПФ „Смарагд”, 2012. – 190 с. 3. Статистичний щорічник Волинь 2016 / за ред. В. Ю. Науменка. – Луцьк : ГУС у Вол. обл., 2017. – 450 с. 4. Сучасний екологічний стан та перспективи екологічно безпечного стійкого розвитку Волинської області : колективна монографія / В. О. Фесюк, С. О. Пугач, А. М. Слащук [та ін.]; за ред. В. О. Фесюка. – Київ : ТОВ „Підприємство ВІ ЕН ЕЙ”: 2016. – 316 с.

УДК 911.3

Погребський Тарас – кандидат географічних наук, доцент кафедри економічної та соціальної географії Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
Трачук Юлія – студент 6 курсу географічного факультету Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Особливості захворюваності на сифіліс населення Волинської області

У тезах висвітлено суспільно-географічні особливості захворюваності на сифіліс населення Волинської області. Проаналізовано сучасні тенденції поширення та виокремлені основні причини захворюваності на сифіліс у Волинській області.

Ключові слова: сифіліс, захворюваність, поширеність.

Pogrebyski T. G., Trachuk Y. A. The Features of Syphilis Morbidity of the Population of Volyn Region. The article highlights social and geographical features of syphilis morbidity of the population of Volyn region. Current trends of spread and main causes of syphilis morbidity of the population of Volyn region have been analyzed.

Key words: syphilis, morbidity, prevalence.